

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.9.20.
COM(2011) 568 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**Közlemény az önkéntesség szerepéről az EU szakpolitikáiban: határokon átnyúló
tevékenységek elismerése és ösztönzése az EU-ban**

1. BEVEZETÉS

Az önkéntesség humán és társadalmi tőkét teremt. Utat nyit az integráció és a munkahelyteremtés felé, és kulcsfontosságú a társadalmi kohézió eléréséhez is. Az önkéntesség mindenekelőtt azokat az alapvető értékeket közvetíti, amelyeken Európa működése is alapul: igazság, szolidaritás, befogadás és a polgári szerepvállalás. Az önkéntesek formálják az európai társadalmat, és akik a hazájukon kívül végeznek ilyen tevékenységet, azok tevékenyen segítik a polgárok Európájának¹ építését is. Az önkéntes tevékenységek szorosan kötődnek sok európai uniós politikához is – mint az egész életen át tartó tanulás, a vidékfejlesztés és a sport –, és ezeken a területeken jelentős hozzáadott értéket képviselnek.

Többek között ezért nyilvánították 2011-et az aktív polgárságot előmozdító önkéntes tevékenységek európai évének². Az európai év lehetőséget nyújt a Bizottságnak arra, hogy áttekintse az önkéntesség uniós helyzetét és szerepét a társadalom fejlődésében. Azt is lehetővé teszi, hogy a Bizottság megvizsgálja, hogy az Európai Unió és a tagállamok mit tehetnek az önkéntesség megkönnyítése és népszerűsítése érdekében, különös tekintettel a határokon átnyúló önkéntességre.

E közlemény kibocsátását követően, de legkésőbb 2012 végéig a Bizottság az önkéntesség évének eredményeit értékelő jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának.

1.1. Fogalommeghatározás és adatok

Az önkéntességgel kapcsolatban minden országban más elképzelések, fogalmak és hagyományok élnek. Az önkéntességet bármilyen formális vagy informális önkéntes tevékenységként definiálják. Az önkéntesek önszántukból cselekszenek, saját választásuk és motivációjuk szerint mindenféle díjazás nélkül. Az önkéntesség a szolidaritás egyik módja, amely lehetőséget nyújt egyéneknek és szervezeteknek arra, hogy megismerjenek és orvosolni próbáljanak emberi, társadalmi vagy környezeti kérdéseket és problémákat. Az önkéntesek munkájukkal gyakran egy nonprofit szervezetet vagy közösségi alapú kezdeményezést³ támogatnak.

A Bizottság által kezdeményezett tanulmány becslése szerint 2010-ben 100 millió európai polgár vett részt önkéntes tevékenységekben. E szám mögött azonban tagállamonként eltérő önkéntességi gyakorlatok húzódnak meg⁴.

Sok uniós tagállamban a 30 és 50 év közötti felnőttek a legaktívabb önkéntesek, de a fiatalabb és idősebb önkéntesek száma is EU-szerte növekszik.

Az önkéntesség sok ágazatra jellemző. A legtöbb önkéntes a sportban tevékenykedik, ezt követik a szociális ellátás, a szociális jólét és az egészségügy területei. Dolgoznak önkéntesek

¹ 2010. évi jelentés az uniós polgárságról – Az uniós polgárok jogainak érvényesítése előtt álló akadályok lebontása, COM(2010) 603 végleges, 2010. október 27.

² A Tanács 37/2010/EK határozata (2009. november 27.) az aktív polgárságot előmozdító önkéntes tevékenységek európai évéről (2011), HL L 17., 2010.1.22., 43–49. o.

³ i. m.

⁴ „Önkéntesség az Európai Unióban” (GHK 2010.)

az igazságügy, kultúra, oktatás, ifjúságpolitika, környezetvédelem, valamint a klímavédelem, fogyasztóvédelem, humanitárius segély, fejlesztési politika és az esélyegyenlőségi politika területén is.

Az önkéntességnek a nemzeti határokon túlmutató jelentősége is van. A határokon átnyúló önkéntességben nagy lehetőségek rejlenek az oktatás, foglalkoztatás és az uniós polgárság szempontjából. Elősegítheti egymás kölcsönös megértését, és hozzájárulhat egy erősebb európai identitás kialakulásához.

1.2. Az önkéntesség akadályai

A Johns Hopkins Egyetem⁵ által nyolc iparosodott országról készített tanulmány és a 2011-es európai év eddigi tapasztalatai alapján az alábbi akadályok gátolhatják az önkéntességet, különösen a határokon átnyúló formáját:

- **Átlátható jogi keret hiánya:** Nagyjából minden ötödik tagállamnak nincs az önkéntesekre és az önkéntességre vonatkozó átlátható jogi kerete és szabályai.
- **Az önkéntes tevékenységeket előmozdító nemzeti stratégiák hiánya:** Meg kell alkotni az alábbi kérdésekre kitérő nemzeti önkéntességi stratégiákat: képzés, szabadság idejére járó juttatás, szociális biztonság, álláskeresői járadékra való jogosultság határokon átnyúló önkéntes tevékenységek esetén, szállás, egyéb költségek megtérítése.
- **Pénzügyi korlátok:** Az önkéntes tevékenység – annak ellenére, hogy ellenszolgáltatás nélkül végzik – költségekkel jár. Az önkéntes tevékenységen alapuló szervezetek gyakran küzdenek pénzhiánnyal, és a támogatásokért folytatott verseny meglehetősen kiélezett.
- **A kereslet és kínálat kiegyensúlyozatlansága:** Az önkéntes szektor egyre professzionálisabbá tétele miatt nincs valódi összhang az önkéntes szervezetek igényei és az új önkéntesek elképzelései között. Az önkéntesek csak rövidebb távú projektekben tudnak részt venni, míg a szervezeteknek hosszabb időre elköteleződő önkéntesekre van szüksége.
- **Az elismerés hiánya:** Az önkéntesség révén elsajátított készségeket nem mindig ismerik el és becsülik meg kellőképpen.
- **Adózási jellegű akadályok:** A tagállamok eltérő adózási szabályokat alkalmaznak az önkéntesek bevételeire/juttatásaira és a szolgálat alatti költségeik visszatérítésére. Ezért az önkéntesek gyakran adózási problémákba ütköznek, ha határokon átnyúló tevékenységet folytatnak.
- **Hiányos és nem egységes adatok:** Az önkéntességre vonatkozó összehasonlíthatóbb tagállami adatok segíthetnek a jobb gyakorlatok kialakításában és a szakpolitikák hatékonyabbá tételében.

⁵ „Önkéntesség az Európai Unióban” (GHK 2010.)

A tagállamok 2006-ban előrelépést tettek ebben a témában, amikor elkötelezték magukat amellett, hogy együttműködnek az uniós polgárok tanulási, szakmai vagy akár önkéntességi célú mobilitását közvetlenül vagy közvetve gátló akadályok elhárítása érdekében.⁶ Ténnyel azonban még bőven akad. Különösen fontos, hogy esélyegyenlőséget biztosító, minden egyén hozzáférését és részvételét lehetővé tevő környezetet hozzunk létre az önkéntes tevékenységek számára.

1.3. Az önkéntesség hozzáadott értéke

Az önkéntesség hozzájárul az Európa 2020 növekedési stratégiához⁷, különösen pedig ahhoz a célkitűzéshez, amely az EU foglalkoztatási rátáját kívánja 2020-ra 75 %-ra növelni azáltal, hogy elősegíti az új készségek elsajátítását és a munkaerő-piaci változásokhoz való alkalmazkodást. A Johns Hopkins Egyetem fent említett tanulmánya azt állapította meg, hogy az önkéntes szektor akár 5 %-kal is hozzájárulhat a bruttó hazai termékhez⁸. Ez az 5 % sokat nyom a latban gazdasági nehézségek vagy megszorítások idején. Az önkéntesség révén a szolidaritás is nő, az emberek megtanulják, hogyan alkalmazkodjanak a technológiai változásokhoz, a globalizációhoz és az idősödő népességhez.

Az önkéntesség közvetlenül hozzájárul olyan elsődleges uniós célkitűzésekhez, mint a társadalmi összetartozás, foglalkoztatás, oktatás, készségek fejlesztése és az uniós polgárság. Kedvező hatásait igazolják olyan új mutatók, amelyek az önkéntesek társadalmi kohézióját, elégedettségét, társas kapcsolatait, aktivitását és jólétét mérik⁹. Ez igaz a tudásalapú területeken – mint az oktatás és a kutatás – folytatott önkéntes tevékenységre is, többek között abban az esetben is, ha nemzetközi együttműködés keretében zajlik.

Az Európai Unió önkéntes tevékenységekben való részvétele kézzelfogható előnnyel jár. Ezek az előnyök a legeggyértelműbben a határokon átnyúló önkéntesség előmozdítása és az önkéntesek uniós mobilitása terén mutatkoznak meg. Általánosabb értelemben a következő években az Európai Unió katalizátora lehet az önkéntességi politika fejlesztésének, amely – a szubszidiaritás elvének megfelelően – tagállami szinten zajlana le, figyelembe véve a következő évtized nemzeti prioritásait és az Európai Unió átfogó stratégiai célkitűzéseit.

A következő fejezet vázolja az önkéntes szektor jelenlegi, Bizottság általi támogatásának módjait és a jövő kihívásainak leküzdésére irányuló terveket.

2. EURÓPAI POLITIKÁK ÉS ÖNKÉNTESÉG

2.1. Az önkéntesség uniós finanszírozásának lehetőségei

Az európai intézmények régóta elismerik, hogy az önkéntes szervezetek jelentős szerepet játszanak annak lehetővé tételében, hogy az emberek közösségükért tevékenykedjenek,

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. december 18.) a Közösségen belüli, oktatási és képzési célú transznacionális mobilitásról: az európai mobilitásminőségi charta, 2006/961/EK dok.

⁷ A Bizottság közleménye: Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, COM(2010) 2020 végleges, 2010. március 3.

⁸ " (A civil társadalom és az önkéntesség mérése), Johns Hopkins University (Johns Hopkins Egyetem) 2007.

⁹ Cf. S. Hossenfelder, *On the problem of measuring happiness* (A boldogság mérésének problémájáról), 2011. február 3. Elolvasható az SSRN honlapján: <http://ssrn.com/abstract=1754423>. A cikk a francia elnök által 2008-ban alapított, a gazdasági teljesítmény és a társadalmi fejlődés mérésével foglalkozó nemzetközi bizottság kutatására, valamint az emberi jólét mérésének az Egyesült Királyság Nemzeti Statisztikai Hivatala által a közelmúltban alkalmazott megközelítésére is utal.

továbbá a tágabb európai kontextusban is lehetővé teszik a polgári szerepvállalást. Ezért az EU jelenleg a következő programok keretében kínál finanszírozási lehetőségeket önkénteseknek és önkéntes tevékenységekhez:

A „Fiatalok lendületben” program¹⁰ keretében az Európai Önkéntes Szolgálat 18 és 30 év közötti fiatalok számára nyújt lehetőséget arra, hogy hazájukon kívül akár 12 hónapig önkéntes munkát végezzenek. A helyi közösség támogatásán túl az Európai Önkéntes Szolgálat lehetővé teszi az önkéntesek számára, hogy új készségeket sajátítsanak el, nyelvet tanuljanak és megismerjenek más kultúrákat.

Az Európai Önkéntes Szolgálat tette lehetővé a 27 éves látássérült román Costica számára, hogy négy és fél hónapot töltsön el önkéntesként a látássérült gyerekek számára kialakított IRHOV nevű iskolában, a belgiumi Liège-ben. Costica informatikai és testnevelés órákat tartott valamint kulturális ismereteket oktatott a gyerekeknek, és módja volt személyes, szociális és szakmai készségek elsajátítására. Ugyanakkor Costica is jelentős segítséget nyújtott a befogadó közösségnek, mivel példát mutatott a látássérült gyerekeknek, és erőt adott a szülőknek és az iskolai alkalmazottaknak. Ez is azt bizonyítja, hogy az Európai Önkéntes Szolgálat keretében végzett önkéntes tevékenység lehetőséget nyújt a társadalmi aktivitásra és a foglalkoztatottság esélyének növelésére, valamint arra, hogy a fiatal európaiak kifejezhessék egymás iránti szolidaritásukat.

Az EU „Európa a polgárokért” programja¹¹ számos, az európai polgárság eszméjét előmozdító tevékenységet és szervezetet támogat, mint például a testvérváros-projekteket. A program különös figyelmet szentel az önkéntesség előmozdításának. Az önkéntesség előmozdítása prioritásként szerepel a programban 2011-re vonatkozóan.

Az „Európa a polgárokért” program által finanszírozott „Európai Vidéki Közösségek Chartája” minden tagállamból 1-1 (összesen 27) kis vidéki közösség együttműködése. Az „Európai Vidéki Közösségek Chartája” tevékenységeinek célja, hogy lehetőséget nyújtson az európai polgároknak arra, hogy kötetlen találkozókat tartsanak, határokon átnyúlóan közvetlenül teremtsenek kapcsolatot, olyan témákat körülvéve és olyan kérdésekben együttműködve, mint a helyi demokráciában való részvétel, a fiatalok szerepe a helyi demokráciában és az idős polgárok jóléte. A tevékenységek nagyban függenek az önkéntesek hozzájárulásától, akik segítenek a Charta rendezvényeinek megszervezésében és a meghívott vendégek elszállásolásának megszervezésében.

Az egész életen át tartó tanulás programja¹² magában foglalja a Grundtvig programot, amely ösztönzi az európai polgárok más uniós tagállamban megvalósuló önkéntes projektekből való részvételét, ezáltal lehetővé téve számukra a tanulást és azt, hogy határokon átívelően megosszák a tudásukat és tapasztalatukat.

A Manchesteri Múzeum és a budapesti Szépművészeti Múzeum útjára indította a Grundtvig szenior önkéntes projektjét az 50 évesek és annál idősebbek bevonásának céljával. A projekt magját egy csereprogram alkotta, amelynek keretében mindkét múzeumból 6-6 önkéntes

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1719/2006/EK határozata (2006. november 15.) ,HL L 327., 2006.11.24., 30–44. o.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1904/2006/EK határozata (2006. december 12.), HL L 378., 2006.12.27., 32–40. o.

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 1720/2006/EK határozata (2006. november 15.), HL L 327., 2006.11.24., 45. o.

meglátogatta a másik múzeumot, és így módja volt egy másik országban is önkéntes tevékenységet végezni. E projekt tapasztalatai alapján lehetővé vált a különböző európai országokban önkénteseket foglalkoztató múzeumok bevált gyakorlatainak megosztása.

Az önkénteseket és önkéntes tevékenységeket közvetlenül érintő programokon kívül az EU számos finanszírozási programot kínál a következő területeken dolgozó önkénteseknek: élelmiszerosztás, társadalmi kirekesztés és diszkrimináció elleni küzdelem, nemek közötti egyenlőség, drogprevenció, bűncselekmények sértettjeinek segítése¹³, közegészségügy, fogyasztóvédelem, környezetvédelem és klímavédelem.

A Bizottság mindent megtesz annak érdekében, hogy az uniós polgárok és az érdekeltek figyelmét felhívja az önkéntesek és az önkéntes tevékenységek rendelkezésére álló finanszírozási programokra. Ez biztosítja majd, hogy az önkéntes szektor számára elérhető lehetőségeket teljes egészében kiaknázzák.

2.2. Az önkéntesség társadalmi dimenziója

2.2.1. Az önkéntesség mint az európai polgárság eszméjének megtestesülése

Az önkéntesség közvetlenül kapcsolódik a Bizottság azon általános politikai célkitűzéseéhez, amelyek az uniós polgárság megerősítését célozzák és az EU döntéshozatal középpontjába a polgárok érdekeit állítják¹⁴. Az önkéntesség révén a polgárok további jogokat is gyakorolhatnak, és aktívabban vehetnek részt a társadalomban. Ez különösen igaz a határokon átnyúló önkéntesség esetén, amely jelentősen megkönnyíti az interkulturális tanulást és egy európai identitás kialakulását.

Ezen kívül az önkéntesség a társadalmi innováció egy módja, amely a jobb megoldások és a ritka erőforrások jobb kihasználása érdekében megmozgatja az emberek kreativitását¹⁵.

A Bizottság továbbra is támogatja majd az önkéntes szektort finanszírozási programjaival és számos szakpolitikai területen az EU kohéziós politikai programjain keresztül.

A 2013 – A polgárok európai éve keretében is támogatást nyújt a határokon átnyúló önkéntességre irányuló kezdeményezéseknek.

2.2.2. Az önkéntesek közelebb hozzák egymáshoz a társadalom tagjait

Az önkéntesség erősebbé teszi a társadalmi kohéziót és a társadalmi összetartozást. Az önkéntesek adnak másoknak és segítenek másokat, ezáltal erősítik a szolidaritást. Az önkéntes tevékenységek növelik az emberek toleranciáját a társadalom hátrányos helyzetű csoportjaival szemben, és segítenek csökkenteni a rasszizmust és az előítéleteket.

¹³ Európában több mint 20 000 önkéntes végez munkát sértetteket támogató szervezeteknél (A sértettek jogainak megerősítése az EU-ban, COM(2011) 274 végleges, 2011.5.18., 5. o.)

¹⁴ „Politikai iránymutatás a következő Bizottság számára (2009-2014)” (2009).

¹⁵ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union* (Lehetőséget az embereknek, változást az életünkbe: társadalmi innováció az Európai Unióban) (BEPÁ 2010). A 7. kutatási keretprogram révén az Európai Bizottság támogatni kívánja egy „társadalmi platform” létrehozását, amely innovatív társadalmi szolgáltatásokat nyújt, és az önkéntesség szolgáltatási szektorban betöltött szerepével is foglalkozik.

Az önkéntesség az idősek és a fogyatékosággal élő személyek számára új tanulási lehetőséget nyújt, és egyben pedig lehetőséget ad nekik arra, hogy részt vegyenek társadalmaink formálásában. Ugyanakkor az önkéntes tevékenységek segíthetik, hogy a generációk jobban megértsék egymást azáltal, hogy a fiatalok és az idősek együtt dolgoznak és támogatják egymást.

Az egyén szintjén az önkéntesség eszköz a társas készségek elsajátítására, egy hasznos szerep betöltésére és a társadalommal való kapcsolatfelvételre vagy újbóli kapcsolatfelvételre. A társadalom szintjén eszköz lehet arra, hogy az emberek – különösen a hátrányos helyzetű csoportok – több lehetőséget és nagyobb felelősséget kapjanak.

Hasonlóképpen a környezetvédelemben végzett önkéntes munka jelentős szerepet játszik a környezetnek a ma és a jövő generációi számára való megőrzésében és tisztábbá tételében, ugyanakkor felhívja a figyelmet a környezeti kérdésekre, és növeli a környezetbarát gyakorlatok alkalmazásának valószínűségét¹⁶. Például az Egyesült Királyságban a *British Trust for Conservation Volunteers* környezetvédelemmel foglalkozó brit szervezet évente több mint 300 000 önkéntest foglalkoztat, Szlovákiában pedig az önkéntesek 13,3 %-a környezetvédelmi tevékenységet végez¹⁷.

A tengerekben és óceánokban található tengeri szemét problémájának orvosolása és az ezzel kapcsolatos figyelemfelkeltés érdekében a nemzetközi minden évben megrendezi az „Ocean Initiatives” elnevezésű kezdeményezést; e nagyszabású európai ökörendezvény keretében több mint 1000 fellépésre kerül sor: összesen 40 000 önkéntes részvételével tisztábbá teszik a tengerpartokat, tavakat, folyókat, valamint az óceánfeneket Európában és világszerte.¹⁸

A Bizottság benyújthat olyan javaslatokat, amelyek különösen ösztönzik az önkéntességet az EU foglalkoztatáspolitikai stratégiájában, a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben és a Bizottság „új munkahelyekhez szükséges új készségek” elnevezésű kezdeményezése keretében.

2.2.3. Oktatás és önkéntesség

Az önkéntes tevékenység során mód van strukturált tanulásra (ún. nem formális tanulás), amelyben az önkéntes szándékosan vesz részt, valamint nem szándékos és nem strukturált tanulásra (ún. informális tanulás). Jellemzően egyik esetben sem készül azonban bizonyítvány a tanulásról. Ezért az önkéntességnek tanulási módként való elismerése prioritás az EU oktatási és képzési politikájában. A 2004-ben a Tanács által elfogadott közös elvek¹⁹ alapján az Európai Szakképzés-fejlesztési Központ (CEDEFOP) közzétette „A nem formális és informális tanulás elismeréséről szóló európai iránymutatásokat”, amely az önkéntes szektort is figyelembe vevő tanúsítási gyakorlatok kifejlesztéséhez nyújt eszközt.

¹⁶ Önkéntesség és a környezet:

http://community.cev.be/download/130/434/Fact_sheet_DG_ENV_environment.pdf

¹⁷ CSVnet – *National Coordination Body of Voluntary Support Centres* (Önkéntestámogató központok nemzeti irányító irodája), 2009. *Brief compendium of the research: Volunteering across Europe. Organisations, promotion, participation* (A kutatások rövid gyűjteménye: Önkéntesség Európa-szerte. Szervezetek, népszerűsítés, részvétel, 17. o.

¹⁸ Az „Ocean Initiatives” 2011 sajtó anyaga elérhető a következő honlapon:

http://www.surfrider.eu/fileadmin/documents/io11/dp/20110228_DP-IO2011_EN.pdf

¹⁹ A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői következtetései a nem formális és informális tanulás azonosításának és érvényesítésének közös európai elveiről (2004. május).

A tanulási célú mobilitás során a polgárok gyakorolják az EU-n belüli szabad mozgás jogát. A határokon átnyúló önkéntesség az ilyen tanulási mobilitás egyik példája.

A Bizottság jelenleg dolgozza ki a nem formális és informális tanulás érvényesítéséről szóló – az önkéntes szektort is figyelembe vevő – tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslatot.

Voltaképpen az önkéntes munkatapasztalat és az önkéntesség révén elsajátított készségek feltüntethetők az Europass-dokumentumokban²⁰, és szerepelni fognak a jövőbeni európai készségűtlévélben is.

2.2.4. *A fiatalok és az önkéntesség*

Az önkéntességgel fokozható a fiatalok társadalmi szerepvállalása. Ha a fiatalok elég információval rendelkeznek az önkéntességről, és pozitív tapasztalataik vannak a saját önkéntes munkájukkal kapcsolatban, akkor nagy valószínűséggel maradnak egész életükben aktív önkéntesek, és ösztönöznék arra más fiatalokat, hogy ők is vállaljanak önkéntes munkát.

A Bizottság az önkéntes tevékenységet választotta az egyik prioritásnak a 2001-ben elindított ifjúságpolitikai együttműködési folyamathoz és az azt követő, az ifjúságra vonatkozó nyitott koordinációs módszerhez. Az EU új ifjúságpolitikai stratégiáján belül az önkéntesség az egyik kulcsfontosságú témaként szerepel.²¹

A fiatal önkéntesek mobilitásáról szóló tanácsi ajánlás igyekszik erősíteni a különböző tagállamok önkéntes tevékenységeket koordináló szervezeteinek együttműködését. Arra bátorítja a civil társadalmi szervezeteket és hatóságokat, hogy fejlesszék az önkéntes tevékenységeket, és ezeket nyissák meg más tagállamok fiataljai előtt is.²²

Az ifjúsági önkéntesség támogatja az Európa 2020 stratégia „Mozgásban az ifjúság” kiemelt kezdeményezését²³, amely a fiatalokat helyezi a középpontba az EU jövőképében: a tudáson, innováción, magas végzettségi és készségszinteken alapuló gazdaságban, a befogadó munkaerőpiacon és az aktív bevonódást ösztönző társadalomban.

A tagállamok 2012-ben jelentést küldenek a Bizottságnak az EU ifjúsági stratégiájának és a fiatal önkéntesek mobilitásáról szóló ajánlásnak a végrehajtásáról. Ennek alapján a Bizottság javaslatokat fog tenni a további fejlesztésre.

2.2.5. *A sport és az önkéntesség*

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 165. cikke arra szólítja fel az EU-t, hogy vegye figyelembe az önkéntes részvételen alapuló szerkezeti sajátosságokat az európai sport előmozdításához való hozzájárulása során.

²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2241/2004/EK határozata a képzések és a szakmai alkalmasság átláthatóságának egységes közösségi keretéről (Europass), HL L 390., 2004.12.31., 6–20. o.

²¹ Az EU ifjúsági stratégiája – Befektetés és az érvényesülés elősegítése – Megújított nyitott koordinációs módszer a fiatalok előtt álló kihívások és lehetőségek kezelésére, COM(2009) 200 végleges, 2009.4.27.

²² Tanácsi ajánlás a fiatal önkéntesek Európa-szerte megvalósuló mobilitásáról, 2008/C 319/3, 2008.12.31.

²³ Mozgásban az ifjúság – kezdeményezés a fiatalokban rejlő potenciál felszabadítására az Európai Unióban megvalósítandó intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés érdekében, COM(2010) 477 végleges, 2010.9.15.

2002-ben a tagállamok „Az önkéntes munkának a sportban betöltött szerepéről szóló Aarhusi Nyilatkozatban” elismerték az önkéntes tevékenység gazdasági és hozzáadott értékét a sportban. Az önkéntesség a Bizottság 2007-es, sportról szóló fehér könyvében is kiemelt helyet kapott, amely azt állapította meg, hogy a sportszektorban végzett önkéntes tevékenység növeli a társadalmi kohéziót és összetartozást, erősíti a helyi demokráciát és polgárságot, valamint nem formális tanulásra ad lehetőséget.²⁴ 2011 májusában az uniós sportra vonatkozó munkatervében a Tanács a sport területén végzett önkéntes munkát jelölte meg az egyik prioritásnak az uniós szintű együttműködésben.

A sportszektor több önkéntest tud mobilizálni, mint bármely másik. A legtöbb tagállamban a sportmozgalom nem létezne önkéntesek nélkül. Ugyanakkor nagy eltérések vannak a tagállamok között, és néhol nagyon alacsony a sport önkéntesség szintje.²⁵ Azok a tagállamok, ahol magas az önkéntesség szintje a sportban, jellemzően gazdag önkéntes kultúrával és megfelelő struktúrákkal rendelkeznek, valamint támogatást kapnak a hatóságoktól.²⁶

A sportra vonatkozó 2010-es előkészítő intézkedés révén a Bizottság négy kísérleti projektet finanszíroz az önkéntesség és a sport területén.

2.2.6. Munkavállalói önkéntesség mint a vállalati társadalmi felelősségvállalás része

Vállalati társadalmi felelősségvállalásuk kifejezéseként a magánszféra és a közszféra is fontos szerepet játszhat az önkéntes tevékenységek előmozdításában. Ha egy vállalat befektet a munkavállalói önkéntes tevékenységébe, akkor nem csupán jót tesz a közösséggel, hanem a hírnevét és az arculatát is javítja, segíti a csapatszellem kialakulását, javítja a munkavállalók elégedettségét és növeli a termelékenységet, mialatt a munkavállalók új készségeket sajátítanak el.

2011-ben a Bizottság kezdeményezéseket indított el azzal a céllal, hogy ösztönözze a tisztviselői önkéntes tevékenységét. A kezdeményezések keretében létrehoztak olyan weboldalakat a belső hálózaton, amelyek az önkéntes munkát végezni szándékozó tisztviselőknek nyújtanak tájékoztatást az önkéntes munkalehetőségekről, a jó gyakorlatokról és a gyakorlati iránymutatásokról.²⁷

2.2.7. Az EU kapcsolata harmadik országokkal és az önkéntesség

2.2.7.1. Harmadik országbeli önkéntesek mobilitásának támogatása az EU-ban

A harmadik országból származó önkéntesek EU-ba való bevándorlásából következő önkéntesség kölcsönös előnyeit is el kellene ismerni. Ebben a környezetben a 2004/114/EK

²⁴ Fehér könyv a sportról, COM(2007) 391 végleges, 2007.7.11.

²⁵ „Önkéntesség az Európai Unióban” (GHK 2010.), 216. o.

²⁶ „Önkéntesség az Európai Unióban” (GHK 2010), 214-215. o., az adott szövegrész utal a sport szervezetek bevételére is.

²⁷ Lásd a <http://myintracomm.ec.europa.eu/serv/en/Volunteering/> weboldalon. Érdemes azt is megemlíteni, hogy a Bizottság jótékonyági kezdeményezéseket is szervez és lebonyolít, mint például a Schuman-díj, a „cipősdobozt a hajléktalanoknak” kampány, a rákellenes csoport, az ATD Quart Monde EU delegációja vagy a közelmúltban alapított GIVE EUR-HOPE (Adj reményt Európának) szervezet.

tanácsi irányelv²⁸ megteremti a harmadik országbeli önkéntesek belépésére és tartózkodására vonatkozó közös minimumfeltételek referenciakeretét, amely nem függ a fogadó ország munkaerő-piaci helyzetétől. E rendelkezések végrehajtásáról a tagállamok döntenek.

2011-ben a Bizottság jelentést ad ki a 2004/114/EK tanácsi irányelv alkalmazásáról, és szükség szerint módosításra is javaslatot tesz.

2.2.7.2. Humanitárius segély és önkéntesség

Az európai polgárok véleménye szerint az önkéntesek a legfontosabb szerepet a szolidaritás és a humanitárius munka terén töltik be; és az Európai Bizottság komolyan veszi az európai polgárok véleményét: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 214. cikke alapján a Bizottság arra készül, hogy létrehozza az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet, amely keretül szolgál majd az európai önkéntesek közös közreműködéséhez az Európai Unió humanitárius fellépésekor.²⁹

Ez az új testület lehetőséget nyújt a különböző tagállamból származó önkénteseknek arra, hogy együtt dolgozzanak egy közös uniós humanitárius projekten a rászorulókkal vállalt szolidaritás kézzelfogható kifejezéseként. Az is várható, hogy segít új lehetőségeket teremteni az európai polgárok – különösen a fiatalok – részvételéhez. Az európai önkéntesek munkájával a helyi kapacitások is erősíthetők; az önkéntesség ezen a területen valóban látványos eredményt érhet el. Az önkéntesek részvétele a katasztrófavédelemben és a helyreállításban különösen hozzájárul az EU krízis előtti és utáni humanitárius tevékenységeihez kapcsolódó, a fenntartható fejlődést célzó folyamatok alapjainak kialakításához.

2011-ben a Bizottság az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest első önkénteseinek kiválasztását, képzését és munkába állítását célzó kísérleti projekteket finanszíroz. A kísérleti szakaszból származó eredmények, a felülvizsgálat és konzultációk eredményei, valamint a hatásvizsgálat és a nemzeti és nemzetközi szervezetek többéves tapasztalatai lehetővé teszik majd, hogy a Bizottság rendelettervezetet fogadjon el az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest 2012-es létrehozásáról.

2.2.7.3. Fejlesztési politikák és önkéntesség

Az önkéntesek jelentős szerepet játszhatnak a fejlesztési együttműködésben egyéni önkéntesként vagy civil szervezetek tevékenységének keretében is. Általánosságban az önkéntes munka hatékonyabbá teszi e szervezetek törekvéseit és megerősíti non-profit jellegüket.

A Bizottság nem támogat egyéni önkénteseket közvetlenül, hanem uniós jogi és pénzügyi eszközökkel közvetve támogat olyan projekteket, amelyek civil szervezeteket támogatnak.

²⁸ A Tanács 2004/114/EK irányelve (2004. december 13.) a harmadik országok állampolgárai tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás nélküli gyakorlat, illetve önkéntes szolgálat céljából történő beutazásának feltételeiről. HL L 375., 2004.12.23., 12. o.

²⁹ Az uniós polgárok szolidaritásának kifejezési lehetőségei az önkéntességen keresztül: az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestre vonatkozó előzetes észrevételek, COM(2010) 683 végleges, 2010. november 23.

Ezek a csoportok egyre inkább hozzájárulnak a fejlődő világ fejlesztési politikáinak kialakításához, különösen a szegénység csökkentésére vonatkozó felelősség megosztása révén. Bár a Bizottság jelentős mértékben támaszkodik a civil szervezetekre az átfogó uniós fejlesztési politika végrehajtásában, végül is e szervezetek Európában és világszerte maguk döntenek arról, hogy igénybe veszik-e önkéntesek segítségét, vagy fizetett professzionális munkatársakat alkalmaznak.

3. KÖVETKEZTETÉSEK: A JÖVŐ

Az önkéntesség a társadalmi szerkezet része. Támogatja a befogadás és állampolgárság alapvető értékeit. Az Európai Bizottság ezért hangsúlyozza az önkéntesség fontosságát az önkéntesség európai éve alatt, 2011-ben. A Bizottság együtt dolgozik az érdekelt felekkel annak érdekében, hogy jelentős és sokáig tartó hatása legyen az európai évnél.

Az alábbi következtetéseket a Bizottság kiegészíti és továbbfejleszti az európai év során:

- Az önkéntesség elősegíti a humán és társadalmi tőke növelését, utat nyit az integráció és a munkahelyteremtés felé, és kulcsfontosságú a társadalmi kohézió eléréséhez. Az önkéntesség az európai polgárság eszméjének megtestesülése, hiszen az önkéntesek hozzájárulnak a társadalom formálásához, és segítik a rászorulókat.
- A benne rejlő potenciál tovább növelhető az Európa 2020 növekedést célzó stratégiájában. Az önkéntesek fontos erőforrások gazdaságunknak és társadalmunknak, de nem tekinthetők a rendes munkaerő alternatívájának.
- A határokon átnyúló önkéntesség tagállamokkal és uniós finanszírozási programokkal együtt való ösztönzése révén az EU hozzájárul a polgárai mobilitásához és interkulturális tanulásához, valamint megerősíti európai identitásukat.

Szakpolitikai ajánlások a tagállamok részére

A szubszidiaritás elvével összhangban a Bizottság nem szándékozik egyetlen önkéntességi modellt támogatni, és nem törekszik az önkéntességi kultúrák helyi vagy regionális összehangolására sem. Ugyanakkor a Bizottság azt javasolja, hogy a tagállamok jobban használják ki az önkéntességben rejlő potenciált a következő módokon:

- Azokban az országokban, ahol nincs meg az önkéntesség kerete, és kevés hagyománya, kultúrája van az önkéntességnek, a jogi keret megállapítása ösztönzőleg hathat az önkéntesség fejlesztésére.
- Az önkéntességre vonatkozó kutatást és adatgyűjtést célszerű nemzeti szinten ösztönözni. Ebben az összefüggésben ajánlott a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO) az önkéntes munka felméréséről szóló kézikönyvének, valamint az ENSZ nonprofit szervezetekről szóló kézikönyvének a használata.
- Az önkéntesség során elsajátított kompetenciák és készségek nem formális tanulási tapasztalatként való elismerése elsődlegesen fontos az

önkéntesek motiválásához és az önkéntesség és az oktatás összekapcsolásához.

- A tagállamoknak el kell hárítaniuk minden olyan akadályt, amely közvetlenül vagy közvetve akadályozza az önkéntességet és különösen a határokon átnyúló önkéntességet.
- A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy nyissák meg nemzeti önkéntességi rendszerüket a határokon átnyúló önkéntesség előtt az európai unió önkéntesség fejlesztése érdekében.

Konkrét lépések az önkéntesség uniós szintű elismerése és előmozdítása érdekében:

Az EU hosszú távon elkötelezett az önkéntesség európai éve (2011) céljai és az érdekelt felekkel való párbeszéd folytatása mellett az önkéntességhez kapcsolódó különböző szakpolitikákban.

- A Bizottság európai önkéntes humanitárius segítségnyújtási hadtest felállítását javasolja 2012-re.
- Az EU finanszírozási programjai különböző szakpolitikai területeken továbbra is figyelembe veszik az önkéntesek és a határokon átnyúló önkéntesség kérdéseit.
- A Bizottság áttekinthetőbbé teszi az uniós polgárok és érdekelt felek számára az önkéntesek és az önkéntes tevékenységek rendelkezésére álló finanszírozási programok választékát.
- A Bizottság igyekszik további lehetőségeket találni az önkéntesség és az egészség/jólét közötti kapcsolat erősítésére, különös tekintettel az idősödő társadalomra.
- A fiatal önkéntesek mobilitásáról szóló ajánlás végrehajtásáról szóló 2012-es tagállami jelentések alapján a Bizottság javaslatokat tesz majd a további fejlesztésre.
- A Bizottság benyújthat olyan javaslatokat, amelyek mindenekelőtt az EU foglalkoztatáspolitikai stratégiájában, a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben és a Bizottság „új munkahelyekhez szükséges új készségek” elnevezésű kezdeményezése keretében ösztönzik az önkéntességet.
- A Bizottság előkészíti a nem formális és informális tanulás érvényesítéséről szóló – az önkéntesség révén elsajátított kompetenciák elismerését is magába foglaló – tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslatot.
- A jövőbeli európai készségútlelél lehetőséget ad majd az egyéneknek arra, hogy igazolni tudják az önkéntesség során elsajátított készségeiket és kompetenciáikat.

- A Bizottság a következő európai évben, 2013-ban – a polgárok európai évében – megfelelő hangsúlyt ad az önkéntességnek, és ösztönözni fogja a határokon átnyúló önkéntességet.